

Preventie- en handhavingsplan alcohol en middelen 2021-2024

Inhoud

Inleiding	4	6. Wat gaan we doen	14
1. Wat is er aan de hand	5	6.1 PIJLER 1 De fysieke en sociale omgeving	14
1.1 Alcoholgebruik	5	6.1.1 Omgevingsfactoren	14
1.2 Middelengebruik	5	6.1.2 Jongeren en ouders	14
1.3 Feiten en cijfers Ooststellingwerf	5	6.1.3 IJlandse aanpak	14
1.4 Naleving onder hotspots 2019	6	6.1.4 Trainingen personeel een vrijwilligers	14
		6.1.5 Paracommerciële instellingen	14
		(verenigingen en stichtingen met	
		een drank- en horeca-vergunning)	
2. Wat willen we bereiken?	7	6.1.6 Gemeente	15
2.1 Ambitie	7	6.2 PIJLER 2 Regelgeving en handhaving	15
2.2 Doelstellingen	7	6.2.1 Ouders	15
2.3 Maatschappelijke effecten	7	6.2.2 Horeca	15
2.3.1 Minder gebruik onder jongeren	7	6.2.3 Evenementen	15
2.3.2 Normen en gedrag ouder en opvoeders	7	6.2.4 Keten	16
2.3.3 Betere naleving leeftijdsgrens	7	6.2.5 Gerichtere handhaving: focus van toezicht	16
2.3.4 Minder alcoholgerelateerde incidenten	7	naar preventie	
2.4 Sturen op gewenst gedrag	8	6.2.6 Handhavingsarrangement	16
		6.2.7 Toezichtcapaciteit	16
3. Strategie	9	6.3 PIJLER 3 Voorlichting en educatie	18
3.1 Integraal aanpakken	9	6.3.1 Eigen kracht en weerbaarheid	18
3.2 Integrale benadering op basis van vier pijlers	9	6.3.2 GGD ontplooit activiteiten voor jongeren	18
		6.3.3 Onderwijs	19
4. Wat zijn de risico's	10	6.4 PIJLER 4 Signalering, advies en ondersteuning	19
4.1 Gezondheidsrisico's	10	7. Evaluatie en risicoanalyse	20
4.2 Minder goede school-, studie- en werkprestaties	10	8. Communicatie	20
4.3 Geweld	10	8.1 Wat gaan we communiceren?	20
4.4 Sexting en seksueel risicogedrag	11	8.2 De aandachtspunten	20
4.5 Toename van ongelukken	11	8.3 Deel de successen	21
5. Wat hebben we gedaan?	12	9. Financiën	21
PIJLER 1 De fysieke en sociale omgeving	12		
PIJLER 2 Regelgeving en handhaving	12		
PIJLER 3 Voorlichting en educatie	12		
PIJLER 4 Signalering, advies en ondersteuning	13		

Inleiding

Sinds 2014 zijn gemeenten de belangrijkste uitvoerders van de Drank- en Horecawet (hierna: DHW) geworden. Zowel op juridisch en educatief vlak als op het gebied van handhaving is de gemeente regisseur van het alcoholbeleid. Met de laatste wetswijziging, waarbij de leeftijdsgrens voor verstrekking en het in bezit hebben van alcohol verhoogd werd naar 18 jaar, werden gemeenteraden ook verplicht om periodiek een preventie- en handavingsplan alcohol vast te stellen. Een van de voornaamste doelen van de wet is dat ze de jeugd beschermt tegen de schadelijke effecten die alcohol kan hebben op de gezondheid en veiligheid.

In de gewijzigde wet van 1 januari 2014 is opgenomen dat de gemeenteraad iedere vier jaar een preventie- en handavingsplan alcohol vaststelt (artikel 43a DHW). Hiermee wil de wetgever stimuleren dat gemeenten actief nadenken over en uitvoer geven aan het verbinden van de beleidsterreinen volksgezondheid (voorlichting en bewustwording) en openbare orde en veiligheid (beleid en handhaving) als het gaat om alcoholpreventie.

Onderzoek heeft meerdere malen laten zien dat beide beleidsterreinen van belang zijn voor effectieve alcoholpreventie bij jongeren. Dit preventie- en handavingsplan bevat de hoofdzaken van het beleid dat zich richt op de preventie van alcoholgebruik -met name onder jongeren- en de handhaving van de wet. Het plan kan tussentijds worden gewijzigd.

1. Wat is er aan de hand

1.1 Alcoholgebruik

Problematisch alcoholgebruik is wijdverbreid in de Nederlandse samenleving. Tegelijkertijd weten we steeds meer over de risico's van middelengebruik. Op basis daarvan heeft de Gezondheidsraad in 2015 de alcoholrichtlijn aangepast.

Voor jongeren is alcoholgebruik schadelijker en risicovoller dan voor volwassenen.

De hersenontwikkeling die nog volop doorgaat tot in ieder geval het 25ste levensjaar, kan erdoor verstoord raken. Daarnaast kan alcohol- en drugsgebruik leiden tot schoolverzuim, -uitval, verminderde school-, studie- en werkprestaties, risico op alcoholvergiftiging, een verhoogd risico op verslavingsproblemen op latere leeftijd en tal van aandoeningen en gezondheidsproblemen.

Onder invloed van alcohol en drugs durven jongeren meer en doen ze eerder dingen die ze zonder alcohol niet zouden doen. Zo vrijen jongeren vaker onveilig als ze gedronken hebben en zijn jongeren die drinken tijdens het uitgaan vaker slachtoffer of dader van agressief of crimineel gedrag.

Alcohol en puberteit vormen een extra riskante combinatie, omdat pubers gevoeliger zijn voor het plezierige gevoel van alcohol. Ze zijn bezig met het opzoeken van grenzen en acceptatie door leeftijdsgenoten en zijn daardoor geneigd veel alcohol in korte tijd te drinken. Met het terugdringen van alcohol- en drugsgebruik door jongeren is winst te behalen op de volgende gebieden:

- Talentontwikkeling en maatschappelijke participatie
- Veiligheid in de omgeving door minder ongelukken, geweld en overlast
- Gezondheid door minder sterfte, een betere kwaliteit van leven en minder instroom in zware vormen van zorg, doordat ziekten die met middelengebruik samenhangen, worden voorkomen

Mede door de verhoging van de leeftijdsgrens voor de verkoop van alcohol en de aandacht voor deze problematiek, is het alcoholgebruik onder jongeren gedaald, ook in Friesland.

1.2 Middelengebruik

Ertoe heeft geleid dat jongeren eerder andere middelen gebruiken. Uit onderzoek blijkt dat er alleen een toename is van het gebruik van lachgas en niet van andere middelen. Bij jongeren boven de 18 jaar is wel een toename van het gebruik van andere middelen zichtbaar. Het gebruik van deze middelen kan (op latere leeftijd) tot verslaving leiden. Daar waar alcoholpreventie en handhaving door middel van dit plan een wettelijke taak is, is dat voor middelengebruik niet het geval. In de uitvoering zoeken we waar mogelijk de verbinding naar middelengebruik.

1.3 Feiten en cijfers Ooststellingwerf

In het alcoholgebruik van de Friese jeugd zijn geen grote verschillen te zien in 2019 vergeleken met 2016. Bijna de helft (43 procent) heeft ooit een heel glas of meer alcohol gedronken. Ongeveer een derde (34 procent) is wel eens dronken of aangeschoten geweest en een kwart heeft aan bingedrinken gedaan. De jongere leeftijdsgroep (12 tot en met 14 jaar) scoort op alle indicatoren lager dan de oudere jongeren van 15 tot en met 18 jaar.

Het drugsgebruik is gelijk gebleven, nog steeds heeft bijna een op de 8 jongeren wel eens cannabis gebruikt, iets meer jongens dan meisjes. Alleen in het gebruik van lachgas is een verschil te zien. Het aantal jongeren dat ooit lachgas heeft geprobeerd, is gestegen van 3 procent in 2016 naar 6 procent nu.

In onderstaand staand schema is te zien dat de jeugd in Ooststellingwerf wat betreft het minderen van alcoholgebruik sinds 2012 stappen heeft gemaakt. Zowel in vergelijking met het alcoholgebruik onder jongeren in Friesland als in absolute zin is het alcoholgebruik van jongeren in Ooststellingwerf verminderd.

Alcoholgebruik jeugdigen van 12 tot 18 jaar	2012		2016		2019	
	Ooststellingwerf	Fryslân	Ooststellingwerf	Fryslân	Ooststellingwerf	Fryslân
Ooit alcohol gedronken	60%	54%	45%	42%	43%	41%
Alcohol gedronken (laatste 4 weken)	49%	42%	39%	39%	39%	37%
5 drankjes of meer per gelegenheid (laatste 4 weken)	36%	32%	37%	35%	28%	26%
Ooit aangeschoten of dronken geweest	43%	37%	39%	35%	34%	34%
Aangeschoten of dronken geweest (laatste 4 weken)	26%	22%	21%	20%	21%	20%

1.3 Feiten en cijfers Ooststellingwerf

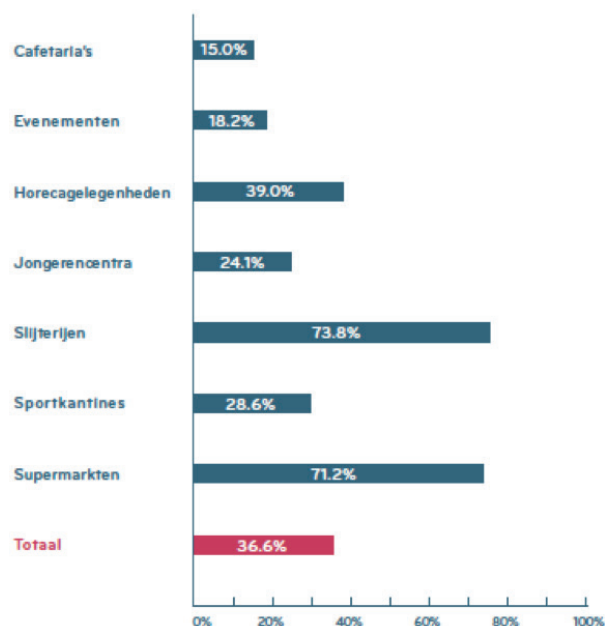
1.4 Naleving onder hotspots 2019

Uit de resultaten blijkt dat het nalevingscijfer van hotspots in 2019 in Friesland 36,6 procent is. Dit betekent dat bij 36,6 procent van alle aankoop pogingen een verkoper geen alcohol verkocht aan de 17-jarige MysteryKids. De nalevingspercentages bij de verschillende hotspotcategorieën lopen uiteen van 15 tot 73,8 procent. De naleving is anno 2019 het hoogst bij supermarkten en het laagst bij cafetaria's en evenementen. Bij de gemeenten waarin aankoop pogingen in vier of meer categorieën gedaan werden, varieerde de naleving tussen de 3,8 en 56,3 procent. Vanwege de aard van het onderzoek, namelijk hotspotonderzoek, zijn deze cijfers niet representatief voor alle locaties binnen de verschillende categorieën.

Bij dit onderzoek is dat niet alleen aan gemeente-experts, maar ook aan jongeren zelf is gevraagd om hotspots aan te wijzen. Uit de resultaten blijkt dan ook dat de hotspots die door meer dan één jongere genoemd waren, maar niet door gemeente-experts, een significant lager nalevingscijfer hebben dan andere type hotspots. Een mogelijke conclusie is dat de hotspots die door jongeren genoemd worden iets actueler zijn dan de hotspots die enkel door gemeente-experts genoemd worden. Het onderzoek is in de eerste helft van 2019 uitgevoerd en wordt in

de eerste helft van 2021 op dezelfde manier herhaald, omwille van de vergelijkbaarheid. Op deze wijze kunnen de inspanningen van de verkopers binnen de verschillende categorieën en gemeenten nauwkeurig worden gemeten.

De gemiddelde naleving van Ooststellingwerf was in 2019 22,2 procent.

2. Wat willen we bereiken?

2.1 Ambitie

Wat willen we bereiken? In de periode 2021-2024 zet de gemeente Ooststellingwerf verder in op het terugdringen van het alcoholgebruik onder jongeren tot en met 24 jaar om daarmee gezondheidsschade, ontwikkelingsachterstand, ongelukken en overlast als gevolg van alcoholgebruik te voorkomen.

- Geen alcoholgebruik onder de 18 jaar
- Minder gebruik onder jongeren
- Bewustzijn van de verantwoordelijkheid van ouders voor het alcohol gebruik van hun kinderen vergroten
- Betere naleving leeftijdsgrens
- Minder alcoholgerelateerde incidenten

2.2 Doelstellingen

Om deze ambitie te realiseren zijn de volgende maatschappelijke effecten geformuleerd:

1. Het terugdringen van het alcoholgebruik onder 18 jaar via preventie-activiteiten, samen met de stakeholders, gerelateerd aan opvoeding en onderwijs en via maatregelen voor (sport) verenigingen om hen te ondersteunen bij hun alcoholbeleid.
2. Het terugdringen van (excessief) alcoholgebruik onder jongvolwassenen met maatregelen gericht op alcoholgebruik in bij alcoholverstrekkers.
3. Alcoholpreventie, regelgeving en handhaving worden in verbinding met elkaar uitgevoerd.
4. Verstrekkers van alcohol werken mee aan preventieve activiteiten en houden zich aan de wettelijke regels met betrekking tot de leeftijdsgrens, wederverstrekking, doorschenken en toelaten van dronken personen.
5. Via integraal, programmatisch handhaven te komen tot een effectieve en efficiënte inzet van middelen, met als doel de naleving van de wet en regelgeving op het vlak van de alcoholverstrekking te bereiken en/ of te bevorderen;

2.3 Maatschappelijke effecten

Het middelengebruik van jongeren wordt door verschillende factoren beïnvloed. Ook algemene aandacht in de media, wijzigingen in landelijke wetgeving, lokale initiatieven en andere omstandigheden kunnen bijdragen aan veranderingen in het gedrag van jongeren. Dat is ook de reden van het niet benoemen van eindresultaten in termen van percentages, maar in termen van substantiële verandering tot opzichte van de huidige situatie. Alcoholpreventie vergt een *'lange adem'*.

2.3.1 Minder gebruik onder jongeren

- ✓ De gemiddelde startleeftijd van jongeren voor het drinken van alcohol is verder toegenomen
- ✓ Het percentage jongeren van 12 tot en met 17 jaar dat de afgelopen maand alcohol heeft gedronken, is verder afgenomen
- ✓ Het percentage jongeren van 12 tot en met 17 jaar dat de afgelopen maand 5 of meer drankjes bij één gelegenheid dronk, is verder afgenomen
- ✓ Het aantal jongeren van 12 tot en met 17 jaar dat met alcoholvergiftiging wordt behandeld in het ziekenhuis, is afgenomen
- ✓ Het percentage zware drinkers van 19 tot en met 24 jaar, is verder afgenomen

2.3.2 Normen en gedrag ouder en opvoeders

- ✓ Het percentage ouders dat aangeeft dat zijn of haar kind géén alcohol mag drinken voor het 18de levensjaar is verder toegenomen

2.3.3 Betere naleving leeftijdsgrens

- ✓ Er is sprake van een verbetering in de naleving van de wettelijke leeftijdsgrenzen voor alcoholverkoop in Friese supermarkten, sportverenigingen, slijterijen, cafetaria's, horeca en bij evenementen
- ✓ Bekendheid met de 18 jaar leeftijdsgrens

2.3.4 Minder alcohol gerelateerde incidenten

- ✓ Het aantal alcoholgerelateerde incidenten waarbij jongeren van 12 tot en met 23 jaar betrokken zijn, is verder afgenomen
- ✓ Vermindering van het aantal alcoholgerelateerde problemen in bepaalde gebieden of op bepaalde tijdstippen (op basis van politieregistraties)
- ✓ Reductie van de maatschappelijke kosten van alcoholgebruik

2.4 Sturen op gewenst gedrag

Wie	Wat willen we zien?
Jongeren	• Drinken met mate vanaf 18 jaar • Verstrekken geen alcohol aan jeugd onder de 18 jaar • Weerbaar 'nee' kunnen zeggen
Ouders	• Geven in hun alcoholconsumptie het goede voorbeeld • Voorkomen thuis indrinken • Ouders stellen duidelijke grenzen • Dragen bij aan verantwoord drinkgedrag van hun kinderen • Geven ook bij evenementen en horecagelegenheden geen alcohol aan hun kinderen (wederverstrekking)
Scholen	• Alcoholgebruik tijdens schoolkampen en schoolfeesten wordt niet getolereerd, ook niet door de begeleiders. • Leerkrachten zijn geschoold in het signaleren van roken, alcohol en drugsgebruik en weten naar wie zij moeten doorverwijzen.
Sportverenigingen	• Schenken geen alcohol terwijl de jeugd nog sport en staan drankgebruik niet toe op het veld. • Vinden alternatieven voor sponsoring alcoholproducenten. • Houden zich aan NIX18.
Horeca	• Voorkomen wederverstrekking en houden zich aan de wettelijke leeftijdsgrens voor het schenken van alcohol. • Houden zich aan NIX18
Evenementen	• Maken minder (gebruik van) alcoholreclame en houden zich aan de wettelijke leeftijdsgrens voor het schenken van alcohol. Ze stimuleren alcoholvrije alternatieven, zoals een 0,0/frisbar. • Houden zich aan NIX18
Supermarkten	• Voorkomen het kopen van grote hoeveelheden alcoholische drank. • Hebben een taak tot alert zijn op de wederverstrekking • Houden zich aan NIX18
Openbare ruimte	• Meer controle op indrinken en alcoholverstrekking door oudere jeugd aan jeugd tot 18 jaar
Cafetaria's	• Houden zich aan NIX18

3. Strategie

3.1 Integraal aanpakken

Diverse wetten legitimeren gemeenten om actie te ondernemen op preventief alcoholbeleid. Gemeenten zijn vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg) verantwoordelijk voor onder meer het lokale gezondheidsbeleid, de jeugdgezondheidszorg en de gezondheidsbevordering. In de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) en de Jeugdwet (Jw) zijn taken vastgelegd die raakvlakken hebben met alcoholbeleid: voorkomen van problemen, tijdig signaleren van problemen en vroegtijdige inzet van zorg en hulp om zwaardere vormen van maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp te voorkomen. Integrale samenwerking is van essentieel belang bij het versterken van de naleving van de leeftijdsgrens voor het verstrekken van alcohol.

3.2 Integrale benadering op basis van vier pijlers

Een integrale aanpak van alcoholpreventie zorgt dat verschillende maatregelen en interventies voor verschillende doelgroepen in samenhang worden ingezet.

PIJLER 1

De fysieke en sociale omgeving hebben een sterke invloed op het alcoholgebruik van mensen. Maatregelen en interventies binnen deze pijler richten zich enerzijds op het beperken van de fysieke beschikbaarheid van alcohol. Het gaat dan bijvoorbeeld om het alcoholvrij maken van de schoolomgeving of de sportvereniging. Anderzijds gaat het bij deze pijler om het versterken van de sociale norm dat alcohol geen normaal consumentenproduct is, zoals de campagnes NIX onder de 18 en BOB.

PIJLER 2

Regelgeving en handhaving zijn instrumenten van de landelijke en lokale overheid om de beschikbaarheid van alcohol te beperken en de verantwoorde verstrekking te bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn de wettelijke leeftijdsgrens voor alcohol, de eis voor leidinggevenden in de horeca om een diploma Sociale Hygiëne te hebben en het toezicht op deze wettelijke regels.

PIJLER 3

Voorlichting en educatie dient verschillende doelen. Een belangrijk doel van voorlichting is om de kennis van bevolking of specifieke groepen of individuen daarbinnen over de gezondheidsrisico's van alcoholgebruik te vergroten en daarmee een bijdrage te leveren aan gedragsverandering. Voorlichting heeft echter pas effect in combinatie met andere interventies, zoals het beperken van de beschikbaarheid van alcohol en toezicht en handhaving.

PIJLER 4

Signalering, advies en ondersteuning zijn van toepassing op het moment dat, ondanks alle preventieve inspanningen, mensen toch in de problemen raken door alcoholgebruik.

Het vroegtijdig signaleren van deze problemen en vervolgens adequaat reageren kan voorkomen dat problemen verergeren en dat zwaardere zorg nodig is.

4. Wat zijn de risico's

4.1 Gezondheidsrisico's

Alcoholgebruik kan ongunstig zijn voor de ontwikkeling van de hersenstructuren. Als er in de puberjaren veel wordt gedronken (veel alcohol in korte tijd) ontwikkelt het brein zich minder goed. Dit geldt met name voor de frontale cortex, waardoor functies zoals geheugen, leer- en concentratievermogen zich minder goed ontwikkelen. Onderzoek laat zien dat er een causaal verband is tussen alcoholgebruik op 16-jarige leeftijd en agressief gedrag vijf tot tien jaar later. Dit verband bleek sterker naarmate er op 16-jarige leeftijd meer alcohol werd gedronken.

Zoals eerder genoemd kan de hersenontwikkeling die nog volop doorgaat tot in ieder geval het 25ste levensjaar, verstoord raken door alcoholgebruik. Daarnaast kan alcohol- en drugsgebruik leiden tot schoolverzuim, -uitval, verminderde school-, studie- en werkprestaties, risico op alcoholvergiftiging, een verhoogd risico op verslavingsproblemen op latere leeftijd en tal van aandoeningen en gezondheidsproblemen. Onder invloed van alcohol en drugs durven jongeren meer en doen ze eerder dingen die ze zonder alcohol niet zouden doen. Zo vrijen jongeren vaker onveilig als ze gedronken hebben en zijn jongeren die drinken tijdens het uitgaan vaker slachtoffer of dader van agressief of crimineel gedrag.

Als er sprake is van verminderd bewustzijn door in korte tijd te veel alcohol te drinken, spreken we van alcoholintoxicatie. In de ergste gevallen moeten jongeren die dit laten gebeuren worden opgenomen vanwege acute bedreiging van de vitale functies (ademhaling, hartslag). Hierbij kunnen zij zelfs in coma raken.

Jongeren met een depressie die wekelijks dronken zijn, hebben een grotere kans op slecht psychosociaal functioneren en een kleinere kans op het verminderen van de depressieve klachten. Daarnaast zijn verschillende vormen van angst gerelateerd aan verschillende stadia van alcoholgebruik bij jongeren. Zo is een paniekstoornis en een sociale fobie gerelateerd aan problematisch alcoholgebruik, evenals een acute en posttraumatische stressstoornis. Daarnaast is alcoholmisbruik onder jongeren gerelateerd aan suïcidaal gedrag.

4.2 Minder goede school-, studie- en werkprestaties

Er is een verband tussen alcoholgebruik en schoolprestaties: jongeren die vroeg en frequent drinken presteren gemiddeld minder goed op school, spijbelen vaker of vallen vaker uit dan jongeren die dit niet doen. Na een avond drinken werkt het geheugen slechter. Concentreren wordt daardoor moeilijker. Na een avond veel drinken kunnen jongeren de volgende ochtend nog steeds onder invloed zijn. Voor de maatschappij brengt het alcoholgebruik onder jongeren kosten in het onderwijs met zich mee in de vorm van studievertraging, vroegtijdig schoolverlaten en studiebegeleiding.

De richting van het verband tussen alcoholgebruik en schoolprestaties is uit veel onderzoek moeilijk herleidbaar. Het is mogelijk dat vroeg en frequent alcoholgebruik leidt tot latere problemen op school. Het is ook mogelijk dat vroege problemen op school juist leiden tot vroeger en frequenter alcoholgebruik. Bovendien is alcoholgebruik vaak gerelateerd aan andere risicofactoren die in relatie staan tot problemen op school.

4.3 Geweld

Uit de recente onderzoeken blijkt dat het bij geweldszaken die binnenkomen bij Veilig Thuis in de meeste gevallen gaat om meerdere risicofactoren en dat vaak sprake is van ernstig geweld. Risicofactoren zijn probleemgedrag onder jeugdigen, opvoedingsstress bij ouders en alcoholmisbruik onder ouders en/of de jeugdigen zelf.

Alcohol vermindert zelfcontrole en versterkt grensoverschrijdend gedrag. Je doet hierdoor makkelijker dingen die je normaal niet zou doen. Alcohol en agressie gaan vaak samen, vooral bij jonge mannen. Dit komt onder andere omdat alcohol kan zorgen voor zelfoverschatting, een minder goede impulsbeheersing en kan leiden tot verkeerde interpretaties van de situaties en gedrag van een ander. Zo'n driekwart van alle geweld tijdens het uitgaan is alcohol gerelateerd.

In Nederland is 26 tot 43 procent van het geweld gerelateerd aan alcohol. Als alleen gekeken wordt naar

geweld bij het uitgaan, loopt dit percentage flink op naar 70 tot 80 procent. Wanneer jongvolwassenen drinken voor het uitgaan, is de kans groter dat zij meer drinken en dat ze betrokken raken bij agressie. Er is een duidelijke dosis-responsrelatie tussen alcohol en agressie: hoe meer men drinkt, hoe groter de kans op agressief gedrag. Of er geweld ontstaat hangt van meerdere factoren af.

Het meeste geweld vindt plaats in weekendnachten op plaatsen waar excessief wordt gedronken. Vooral daar waar veel alcohol beschikbaar is, veel jonge mannen zijn, beperkt of geen toezicht is en gemakkelijk irritaties kunnen ontstaan (bijvoorbeeld door warmte, drukte of luide muziek). Bepaalde persoonlijkheidskenmerken zijn gerelateerd aan een grotere kans op alcoholgerelateerd geweld. Bijvoorbeeld het hebben van een boos of opvliegend karakter en van spanning en sensatie houden. Ook impulsiviteit kan een risicofactor zijn: impulsieve mensen drinken gemiddeld meer en worden onder invloed van alcohol sneller agressief.

4.4 Sexting en seksueel risicogedrag

Onder invloed van alcohol durven jongeren meer en doen ze eerder dingen die ze zonder alcohol niet zouden doen. Zo vrijen jongeren vaker onveilig als ze gedronken hebben. Alcoholgebruik verhoogt de kans op sexting, oftewel expliciet seksuele berichtjes versturen via smartphone of sociale media. Mogelijk wordt dit veroorzaakt doordat remmingen en het inschattingsvermogen minder worden door het drinken van alcohol. Vooral als de berichtjes bij onbedoelde ontvangers terecht komen, kan dit grote gevolgen hebben zoals schaamte, pesten en depressieve gevoelens. Daarnaast is alcoholgebruik - soms via sexting - gerelateerd aan meer risicovol seksueel gedrag, zoals het hebben van meerdere partners en een lagere intentie om veilige seks te hebben.

Onderzoek onder jongeren jonger dan 25 jaar laat zien vier op de tien jongeren in de afgelopen 12 maanden seks heeft gehad onder invloed van alcohol. Bij 15 tot 17-jarigen liggen de percentages lager (meisjes: 21 procent; jongens: 16 procent), maar dit komt deels omdat jongeren in deze leeftijdsgroep minder vaak seksuele ervaring hebben

dan oudere jongeren. In het onderzoek is ook gekeken naar jongeren jonger dan 25 jaar die seks tegen hun wil hebben gehad. Dit kwam voor bij 14 procent van de meisjes en 3 procent van de jongens. Een derde van de jongeren die seks tegen hun wil hebben meegemaakt, geeft aan dat zij en/of de ander alcohol of drugs hadden gebruikt. Meisjes (36 procent) gaven dit vaker aan dan jongens (21 procent).

4.5 Toename van ongelukken

Alcohol heeft een verdovende werking op de hersenen waardoor remmingen wegvallen, de concentratie en het geheugen verminderen, en zelfoverschatting bij de gebruiker toeneemt. De consumptie van alcohol heeft ook effecten op het rijgedrag. De waarneming vermindert waardoor het sturen slechter wordt uitgevoerd. De bestuurder gaat meer slingeren en de reactiesnelheid neemt af. Rijden onder invloed van alcohol levert daarom een gevaar op voor de verkeersveiligheid. Het gebruik van alcohol in het verkeer leidt tot een hoger ongevalsrisico. Dit risico neemt exponentieel toe bij hogere bloedalcoholgehalten.

Bij jongere, onervaren bestuurders neemt het ongevalsrisico sterker toe dan bij oudere, meer ervaren bestuurders. Jonge mannen vormen een belangrijke risicogroep voor rijden onder invloed. Bovendien geldt het verband tussen bloedalcoholgehalte en ongevalsrisico ook voor fietsers en voetgangers. Belangrijk om op te merken is daarnaast dat bingedrinken onder scholieren de kans vergroot dat zij bij een bestuurder instappen die gedronken heeft.

Naast ongevallen in het verkeer, kunnen ook ongevallen ten gevolge van geweld of zelfbeschadiging worden veroorzaakt door alcohol. In 2016 werden naar schatting 16.300 personen behandeld op een SEH-afdeling naar aanleiding van een ongeval of geweldpleging waarbij vermoedelijk alcohol in het spel was. Ruim een derde van deze slachtoffers werd na behandeling opgenomen in het ziekenhuis. Vergeleken met SEH bezoeken waarbij geen alcohol in het spel is, is dit een relatief groot aandeel. Dit geeft aan dat ongevallen waarbij alcohol een rol speelt is tot relatief ernstig letsel kunnen leiden.

5. Wat hebben we gedaan?

Net als het huidige preventie- en handavingsplan is het preventie- en handavingsplan 2015-2019 gebaseerd op vier pijlers. In dit hoofdstuk wordt per pijler teruggeblikt wat behaald is.

5.1 PIJLER 1 De fysieke en sociale omgeving

Het horecaconvenant is in 2015 opnieuw leven in geblazen en is in 2018 licht aangepast en verlengt. Elk jaar is er een horecaoverleg waarin o.a. thema's worden besproken die op dat moment de aandacht vragen. Voorbeelden hiervan zijn NIX onder de 18, de Nuchtere Fries en het nalevingsonderzoek van de GGD.

Acties en uitvoering door Platform Nuchtere Fries. In 2018 heeft het college ingestemd met het Friese programma jeugd, alcohol en drugs 2018-2021. Het programma is een voorzetting van het vorige programma en richt zich op:

- Het delen van nieuwe inzichten, expertise en ervaringen door onder andere themabijeenkomsten
- De onderzoeken naar de naleving van de leeftijdsgrens voor alcohol
- Ondersteuning van evenementenorganisatoren met een handreiking, polsbandjes, ID-readers, blaastesten en ander materiaal
- Campagnes en de ondersteuning van themaweken en nieuwe interventies

5.2 PIJLER 2 Regelgeving en handhaving

- ✓ Sinds 2016 zijn alle DHW-vergunningen bekeken en zullen elke twee jaar worden bekeken. Hierbij wordt gekeken of de juiste personen nog op de vergunning staan en of diegene de juiste papieren hebben
- ✓ Sinds 2017 is er BIBOB-beleid vastgesteld. Met dit beleid wordt elke DHW-vergunning die wordt aangevraagd gebibobt. Daarnaast kan een DHW-vergunning die verleend is, tussentijds worden gebibobt als er vermoedens zijn die hier aanleiding voor geven
- ✓ Het evenementenbeleid is de afgelopen periode tweemaal aangepast. Hierin wordt o.a. aandacht gevraagd voor NIX onder de 18. Organisatoren moeten in hun draaiboek opnemen hoe ze ervoor zorgen dat jongeren onder de 18 jaar geen alcohol kunnen aankopen en drinken op hun evenement

- ✓ In de jaren 2015 t/m 2019 is in samenwerking met de supermarkten en het Bureau Bijzondere Horeca Adviezen (BHBW) een supermarktconvenant opgesteld. In deze jaren is het BHBW driemaal per jaar bij de supermarkten langs geweest met zogenaamde MysteryKids om te kijken of deze minderjarige jongeren alcohol konden aanschaffen. De naleving is in die periode gestegen van 58 procent naar 67 procent
- ✓ Evenementen en horecagelegenheden met een hoog jongerengehalte zijn bezocht door de boa's om te kijken hoe de regels werden nageleefd. Hier zijn zowel adviezen als proces-verbalen uit voortgekomen
- ✓ Jongerenketen waar klachten over binnenkwamen zijn bezocht. Enkele keten waar alcohol werd zijn gesloten in overleg met de ouders

5.3 PIJLER 3 Voorlichting en educatie

Ouder bewustwording

In het basisonderwijs is bij groep 7/8 voorlichting gegeven aan de ouders over alcoholgebruik. In het voortgezet onderwijs zijn interactieve leerling- en ouderavonden gegeven door middel van de workshop 'Ik dacht het niet', een workshop over alcohol- en drugsgebruik.

Preventielessen in het onderwijs

De workshop 'Ik dacht het niet' is gegeven op het voortgezet onderwijs. Daarnaast is er door het voortgezet onderwijs meegedaan met de NIX onder de 18 campagne en is er in de biologielessen aandacht besteed aan alcoholgebruik.

Algemene bewustwording

In Ooststellingwerf is de NIX onder de 18 campagne actief gesteund. Hierbij zijn de (para)commerciële horeca en zijn de sportverenigingen actief benaderd. In 2019 is binnen de gemeente Ooststellingwerf de 'Ik Pas' campagne gesteund. De deelname van het college is actief gecommuniceerd.

5.4 PIJLER 4 Signalering, advies en ondersteuning VNN

In 2018 en in 2019 heeft VNN een project gedraaid in Ooststellingwerf waarmee ze training en ondersteuning heeft gegeven aan de professionals in het werkveld. Hierbij zijn bijvoorbeeld jongerenwerk, het Gebiedsteam, Scala, scholen en de wijkagenten betrokken geweest. Doel hiervan was om de professionals meer handvatten te geven om problematiek rondom middelengebruik eerder te herkennen om vervolgens het gesprek aan te gaan of door te verwijzen naar VNN. De aankomende jaren blijft VNN de professionals trainen en ondersteunen.

Bureau Halt

Wanneer jongeren met alcohol of drugs worden betrapt, krijgen zij een Bureau Halt-straft. Samen met hun ouders bespreken we de situatie en zoeken we ook naar een oplossing voor het alcohol- en drugsgebruik. Zij maken gebruik van speciale leeropdrachten over alcohol- en drugsgebruik. Ook werken we samen met lokale verslavingszorgorganisaties. De jongere moet dan op gesprek bij de preventieve afdeling van de verslavingszorg als onderdeel van de Bureau Halt-straft. Als de Bureau Halt-medewerker denkt dat een jongere verslaafd is, kan Bureau Halt in overleg met ouders een jongere doorverwijzen voor verdere hulp van verslavingszorg. Dit kan ook wanneer het middelengebruik problematisch is, maar er nog geen sprake is van een verslaving.

6. Wat gaan we doen

6.1 PIJLER 1 De fysieke en sociale omgeving

6.1.1 Omgevingsfactoren

Drinkgedrag wordt voor een groot deel bepaald door omgevingsfactoren: normen in de sociale omgeving (de ouders), de prijs en promotie van alcohol, het productaanbod, het aantal verkooppunten, verkoopregels (bijv. leeftijdsgrenzen en de naleving en handhaving ervan). Een eenzijdige aanpak gericht op slechts één of twee van deze factoren werkt niet. Maatregelen die de beschikbaarheid van alcohol beperken zijn het meest effectief bij het terugdringen van alcoholgebruik (Babor e.a., 2010).

6.1.2 Jongeren en ouders

Veel ouders onderschatten systematisch hoeveel hun kinderen drinken (HBSC Rapport 2013, Trimbos Instituut). De beschikbaarheid van alcohol in huis en het stellen van regels zijn geschikte instrumenten om alcoholgebruik tegen te gaan. Kinderen van ouders die geen duidelijke regels hebben afgesproken en geen leeftijdsgrens hebben gesteld voor het drinken van alcohol blijken op jongere leeftijd te beginnen met drinken. Ze drinken bovendien vaker dan jongeren waarvan de ouders wel een leeftijdsgrens hebben gesteld. Naast het stellen van regels is een andere beschermende factor: een goede band tussen ouder en kind. Een slechte ouder-kindrelatie en psychische problematiek of middelengebruik van de ouders zijn risicofactoren. Adviezen met betrekking tot alcoholopvoeding zullen in samenwerking met de scholen voor voortgezet onderwijs aan ouders worden aangeboden.

Ook door regels te stellen die niet expliciet gaan over alcoholgebruik, kunnen ouders invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kind. Dan gaat het vooral over afspraken over uitgaan, zoals staptijden en hoe vaak per week ze uit mogen. Uitgaansopvoeding is nodig zodat ouders zich meer bewust zijn van de rol die ze kunnen spelen om de schade van middelengebruik tijdens het uitgaan te voorkomen of te beperken. Via diverse relevante kanalen (GGD, verslavingszorginstellingen, lokale media, ouderavonden op scholen en bij sportverenigingen) worden ouders voorgelicht over een adequate opvoedstijl en worden zij gewezen op ondersteunende websites als

www.helderopvoeden.nl/ en www.nix18.nl.

6.1.3 IJslandse aanpak

We willen onderzoeken of we ervaringen die ook in Friesland zijn opgedaan met de 'IJslandse aanpak' - en dan vooral het stuk vrijetijdsbesteding - ook in onze gemeente kunnen uitrollen.

6.1.4 Trainingen personeel en vrijwilligers

Alcoholverstrekkers kunnen horecaondernemers, barpersoneel, barvrijwilligers, portiers, caissières, filiaalmanagers etc. zijn. Van deze professionals wordt verwacht dat ze de leeftijdsgrens voor de verstrekking van alcohol kennen en naleven, evenals het verbod op doorschenken bij dronkenschap en het toelaten van personen in kennelijke staat van dronkenschap in de onderneming, of bij de vereniging of het evenement. Ook hebben trainingen voor barpersoneel en vrijwilligers een belangrijke preventieve werking en blijven we deze onder de aandacht brengen.

6.1.5 Paracommerciële instellingen (verenigingen en stichtingen met een drank- en horeca-vergunning)

- Per brief informeren we paracommerciële instellingen over het vastgestelde preventie- en handavingsplan alcohol en de activiteiten en controles die hier in de komende beleidsperiode mogelijk uit voortvloeien
- In navolging van het landelijk sportakkoord maken we lokaal afspraken met sportverenigingen over het schenken van alcohol, waarbij de focus ligt op het beperken van alcoholverstrekking wanneer de jeugd aan het sporten is: wij brengen 'Team Fit' onder de aandacht bij de sportclubs. Zij kunnen sportclubs ondersteunen bij het realiseren van verantwoord alcoholbeleid
- De gratis door NOC-NSF ontwikkelde online cursus Instructie Verantwoord alcohol schenken (IVA) voor barvrijwilligers promoten
- Aansluiten bij landelijke campagnes die gericht zijn op alcohol in relatie tot het verenigingsleven, gezonde sportkanten en een rookvrije sportomgeving
- Ondersteunen door middel van het verstrekken van leeftijdscheckers van Trimbos

www.trimbos.nl/aanbod/webwinkel/product/acm053-leeftijdschecker-van-nix

6.1.6 Gemeente

We promoten deelname aan 'Ik Pas', intern en extern.

6.2 PIJLER 2 Regelgeving en handhaving

6.2.1 Ouders

We gaan steviger inzetten op het aanspreken van jongeren en hun ouders op hun verantwoordelijkheid. Uiteraard in preventieve zin door het voortzetten van bewustwording bij en verantwoordelijkheid van ouders voor de jongeren (we bieden ouders instrumenten om alcoholgebruik onder jongeren tegen te gaan). Daarnaast introduceren we ook het beboeten van jongeren die een overtreding begaan. Minderjarigen die in een horecagelegenheid alcohol drinken of op straat alcohol drinken lopen het risico op een boete van respectievelijk 45 of 95 euro of een verwijzing naar Bureau Halt te krijgen. We leggen daarmee de verantwoordelijkheid voor een overtreding op de drank- en horecawet niet langer meer volledig bij alcoholverstrekkers, maar ook bij de jongeren zelf en bij hun ouders.

6.2.2 Horeca

- Informeren van de horeca over het vastgestelde preventie- en handavingsplan alcohol en de activiteiten die in de komende beleidsperiode hieruit kunnen voortvloeien
- We gaan onderzoeken of we gerichte blaasacties kunnen doen rondom het uitgaansgebied. Dit gebeurt in samenwerking tussen gemeente en politie. We gaan deze acties gebruiken om de mogelijkheid om beboet te worden onder de aandacht te brengen
- Aansluiten bij landelijke campagnes die gericht zijn op alcohol in relatie tot de horeca

6.2.3 Evenementen

Uitgangspunt vormen de beleidsregels en vergunningsvoorwaarden voor evenementen. Als gemeente denken we mee in mogelijkheden, maar de verantwoordelijkheid ligt bij organisatoren. We vragen extra aandacht voor gezondere alternatieven en preventieve inzet. Ook in de komende periode kunnen er controles plaatsvinden tijdens evenementen. Er kunnen (blaas)acties plaatsvinden bij evenementen. Hierbij vindt ook voorlichting plaats en wordt de mogelijkheid om als jongeren een boete te krijgen onder de aandacht gebracht.

Met organisatoren van evenementen gaan we in gesprek en geven we mee:

Voor het evenement begint

- Voeg regels met betrekking tot alcohol toe aan het huisreglement
- Maak duidelijke afspraken over wat er wordt gedaan bij openbare dronkenschap of dronkenschap onder jongeren
- Communiceer bij aankondiging van het evenement over het geldende alcoholbeleid
- Zorg ervoor dat het horecapersoneel, security en vrijwilligers over voldoende kennis, kunde en ervaring beschikken om risico's rondom alcoholgebruik goed in te schatten
- Zorg ervoor dat het horecapersoneel, security en vrijwilligers over voldoende kennis, kunde en ervaring beschikken om risico's rondom alcoholgebruik goed in te schatten Stel alleen meerderjarig (bar)personeel aan, bij voorkeur ouder dan 21 jaar. Meerderjarig personeel heeft meer overzicht op jeugdige bezoekers
- Spreek af dat het personeel tijdens het evenement geen alcohol drinkt
- Vraag alcoholverstrekkers in de omgeving van de evenementenlocatie extra alert te zijn op alcoholverkoop aan jongeren voorafgaand aan en tijdens het evenement

Tijdens het evenement

- Zorg ervoor dat de huisregels zichtbaar zijn tijdens het evenement
- Als er één of meerdere centrale toegangspunten zijn, kunt u ervoor kiezen om hier een leeftijdscheck te doen. Polsbandjes en ID-readers zijn ook verkrijgbaar en te leen via het Platform Nuchtere Fries. Voor meer informatie: www.platform.nuchterefries.nl
- Als niet gewerkt wordt met een polsbandjes of met apparatuur voor leeftijdscontrole, hang dan bij elke bar op een zichtbare plek de 'harde' geboortedatum (dag, maand, jaar) vanaf wanneer een bezoeker ouder dan 18 is. Aan de hand van een identiteitsbewijs kan daarmee sneller vastgesteld worden of iemand oud genoeg is om alcohol te kopen

- Maak gebruik van een alcoholcheck voor minderjarigen bij de toegang (al dan niet steekproefsgewijs). Hierbij kan gratis gebruik worden gemaakt van blaasapparatuur van het Platform Nuchtere Fries, www.platform.nuchterefries.nl
- Kies voor aangepaste schenktijden of niet schenken van alcoholhoudende dranken indien veel minderjarigen aanwezig zijn
- Geef tijdens uw evenement enkele toezichthouders, beveiligers of volgteams een extra rol
- Wanneer sprake is van meerdere bars op het evenemententerrein, richt dan één of enkele bars in met alleen alcoholvrije dranken
- Richt bij grote evenementen één of meerdere chill out ruimtes in om een moment even bij te kunnen komen. Hier kunt u bijvoorbeeld een gratis watertap plaatsen of een bar waar alleen non-alcoholische dranken worden geschonken
- Kondig tijdig aan wanneer de bar sluit. Als gebruik wordt gemaakt van drankbonnen, sluit dan het verkooppunt voor de bonnen eerder dan de bar
- Vanuit het Platform Nuchtere Fries is divers campagnemateriaal beschikbaar dat tijdens evenementen gebruikt kan worden; te bestellen via: www.platform.nuchterefries.nl

Na het evenement

Evalueer de ingezette alcoholmaatregelen als onderdeel van de totale evaluatie van het evenement. In hoeverre hebben de getroffen maatregelen bijgedragen aan het alcoholmatigingsbeleid? Hoe is het alcoholbeleid/ huisreglement eventueel te verbeteren voor de volgende editie van het evenement? Stuur de evaluatie op naar de gemeente die de vergunning heeft verleend, zodat ook andere organisatoren kunnen profiteren van uw ervaringen op dit gebied.

6.2.4 Keten

Binnen plattelandsgemeenten hebben keten veel aandacht; zowel van de politiek als van de media. Keten springen in het oog omdat ze veel bezoekers trekken en in een gemeenschap een sociale invulling geven.

Ouders en/of eigenaren van een keet zijn verantwoordelijk.

Ouders en/of zijn verantwoordelijk voor wat er zich in en rondom een keet afspeelt en kunnen daarop worden aangesproken. We willen in 2021 met politie, jongerenwerk, VNN, gebiedsteam maatschappelijke werk, opbouwwerkers etc. een verkenning doen om te kijken wat er zich afspeelt in Ooststellingwerf en risicogebieden in kaart brengen. Hierna wordt gekeken wat we met elkaar nodig hebben om deze risico's weg te nemen. Te denken valt aan de inzet van handhaving, preventie, voorlichting en hulpverlening gericht op die plaatsen (maatwerk).

Op de keten is bestaande wet- en regelgeving van toepassing.

Handhaving vindt in ieder geval plaats in geval van onwenselijke situaties. En er wordt geen alcohol verstrekt aan jongeren onder de 18 jaar. Ook mag er geen sprake zijn van aanbouwen of bijgebouwen.

6.2.5 Gerichte handhaving: focus van toezicht naar preventie

Sinds de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de handhaving en de ophoging van de leeftijdsgrens van 16 naar 18 jaar, heeft het toezicht en handhaving vanuit de gemeente vorm gekregen. De nadruk lag de afgelopen jaren op bewustwording en handhaving.

Preventie en handhavingsacties kunnen elkaar versterken, meer navolging krijgen en nog beter op elkaar worden afgestemd. In de komende periode zetten we handhaving gericht in en monitoren we onze inzet. We hebben in ieder geval aandacht voor gebeurtenissen met een verhoogd risico, zoals eindexamenevenementen, de decembermaand, dorpsfeesten, evenementen en sportfeesten. Daarnaast zetten we in op hotspots in de openbare ruimte. Dit zijn plekken waar wordt gedronken en/of waar veel jongeren tot en met 25 jaar samenkomen. Samen met de horeca willen we deze periode onderzoeken of een zelfregulerend systeem, haalbaar is horeca zelf verantwoordelijkheid neemt voor controles. Wij zijn verplicht om onze wettelijk DHW te blijven uitvoeren, maar kunnen onze controles dan wel gericht en probleemgestuurd gaan inzetten bij alcoholverstrekkers waar het moeizaam gaat.

Een voorwaarde om op deze manier te gaan werken is om dat we de planning en uitvoering van de controles gaan monitoren (o.a. horeca, slijterijen, supermarkten en paracommercieel) en hier beter over gaan communiceren.

6.2.6 Handhavingsarrangement

De nieuwe DHW maakt de burgemeester verantwoordelijk voor het toezicht op, en de handhaving van, de DHW. De burgemeester wijst toezichthouders aan. De toezichthouder zal de controles vervolgens uitvoeren. In principe zal de eerste waarschuwing ambtelijk worden afgedaan. Bij ernstige overtredingen, bijvoorbeeld als er zich gevaar voor de gezondheid voordoet, zal er ook een gesprek plaatsvinden met de burgemeester.

Uitgangspunten

Dit handhavingsarrangement kent een aantal uitgangspunten. Daarbij wordt in beginsel de volgende strategie gehanteerd:

	Toezichthouder (boa)	Gemeente (burgemeester)
1ste over- treding:	Waarschuwing (tijdens de controle mondeling en naderhand per brief	Bij ernstige overtredingen (beoordeling toezichthouder) volgt er een gesprek met de burgemeester
2de en volgende constate- ring binnen één jaar:	Proces-verbaal opmaken en dos- sier naar burge- meester	Sanctie overwegen

6.2.7 Toezichtcapaciteit

Er is sprake van een beperkte toezichtcapaciteit. Dit leidt ertoe dat het toezicht en de handhaving gericht worden ingezet. De ondernemer of paracommerciële rechtspersoon die de regels naleeft, wordt minder gecontroleerd, maar wordt wel minimaal elke twee jaar bezocht. Er zijn verschillende sancties mogelijk na het constateren van een overtreding. Hierna volgt een overzicht van de mogelijkheden:

Gemeente (burgemeester)	Artikel
Opleggen bestuurlijke boete	44a DHW e.v.
Schorsen vergunning voor bepaalde tijd	32 DHW
Intrekken vergunning	31 DHW
Sluiten horeca-inrichting	174 Gemeentewet
Opleggen dwangsom/ bestuursdwang	125 Gemeentewet
Three strikes out (extra zware sanctie bij 3de overtreding)	19a DHW

Niet-uitputtende opsomming

Handhavingsarrangement kent een niet-uitputtende opsomming van verschillende overtredingen en het daarbij horende overzicht van waarschuwingen en sancties. Dit houdt in dat niet alle overtredingen van de DHW zijn opgenomen in het handhavingskader. Hierdoor kan de toezicht- en handhavingscapaciteit gericht worden ingezet. Dit laat onverlet dat de bepalingen uit de DHW die niet zijn opgenomen in het overzicht de burgemeester te allen tijde de mogelijkheid bieden om handhavend op te treden.

Proportionaliteit en subsidiariteit

Een bestuursrechtelijke handhavingsmaatregel moet aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit voldoen. Dit houdt in dat de maatregel niet verder mag strekken dan noodzakelijk en dat bij de keuze uit verschillende bevoegdheden geen zwaardere

bevoegdheid wordt gebruikt dan de concrete situatie vereist. De feiten en omstandigheden van de situatie spelen dan ook een rol bij de beoordeling of een maatregel nodig is, en zo ja, welke maatregel.

Afwijkingsbevoegdheid

De burgemeester heeft bij zijn besluitvorming over de te treffen maatregelen een inherente afwijkingsbevoegdheid. De mogelijkheden uit het overzicht gelden daarbij als uitgangspunt. Als de feiten en omstandigheden hiertoe aanleiding geven, kan de burgemeester afwijken van dit overzicht. Zo kan worden besloten om een stap over te slaan en niet eerst te waarschuwen maar direct tot een maatregel over te gaan, bijvoorbeeld als sprake is van ernstige gezondheidsschade als gevolg van de verstrekking van alcoholhoudende drank. Bij een dergelijk besluit wordt dit expliciet gemotiveerd.

6.3 PIJLER 3 Voorlichting en educatie

6.3.1 Eigen kracht en weerbaarheid

Het gebruik van alcohol en middelen is het resultaat van een combinatie van factoren: de persoon, de ouders, de sociale omgeving, aanbod van middelen en het overheidsbeleid. Deze vormen samen een systeem dat uiteindelijk de keuze van de gebruiker bepaalt. Preventie zal daarom nooit alleen op het individu gericht zijn, maar ook de omgeving van de gebruiker beïnvloeden. Versterken van weerbaarheid, 'Nee' leren zeggen' en groepsdruk weerstaan doen een appel op de eigen kracht van mensen.

6.3.2 GGD ontplooit activiteiten voor jongeren

Dit betreft een integrale aanpak, gericht op zowel jongeren als ouders. Hierbij wordt o.a. aandacht besteed aan het versterken van de sociale vaardigheden. Op basis van eerdere ervaringen zal de nadruk (nog) meer gelegd worden op het bereiken van ouders om de bewustwording bij ouders te vergroten.

- Via de website van de GGD kunnen ouders en jongeren informatie vinden over alcohol en middelengebruik. **www.helderopvoeden.nl**
- Podcast voor ouders over wat comazuipen doet: **www.nuchterefries.nl/ouders**. Deze wordt actueel gehouden
- Ouders kunnen opvoedinformatie opzoeken over diverse onderwerpen voor hun kind aansluitend bij de leeftijdsfase. Zie bijvoorbeeld de specifieke info voor kinderen in basisschoolleeftijd via **www.opvoeden.nl/?s=Alcohol**
- Omrop Fryslân heeft met VNN een YouTube serie ontwikkeld over groepsdruk en alcoholgebruik. **www.youtube.com/channel/UC18Rh9E-hhB4iGI5A2-f2qA**
- Voor de jongeren is er Jouw GGD met informatie en mogelijkheid tot het stellen van vragen en chatten over diverse thema's waaronder alcohol, roken en drugs **www.jouwggd.nl/alcohol-roken-drugs/**

6.3.3 Onderwijs

Binnen het onderwijs in Ooststellingwerf wordt aandacht besteed aan het terugdringen van middelengebruik onder jongeren.

- Preventie van alcoholgebruik wordt opgepakt met de zorgcoördinatoren van alle scholen voor voortgezet onderwijs, gemeente, politie en op afroep Bureau Halt en GGD. Zo wordt bijvoorbeeld jaarlijks een flyer gericht op ouders geactualiseerd.
- Er worden preventielessen gegeven op scholen

De school kan op basis van monitorcijfers een passende interventie inzetten met ondersteuning vanuit de GGD. Dit kan structureel vormgegeven worden via De Gezonde School Aanpak: beleid ontwikkeld op het gebied van educatie, omgeving, ouders, regelgeving en signalering. Er zijn verschillende goed onderbouwde interventies in vooral het voortgezet onderwijs en er zijn vernieuwende interventies waar de GGD (De Nuchtere Fries) aan meewerkt. Zo kan preventie structureel ingebed zijn in het schoolbeleid. Als de school dit wenst kan dat bovendien leiden tot het vignet 'Gezonde School'.

Het Stellingswerf College in Oosterwolde heeft aangegeven hiermee aan de slag te gaan en krijgt hierbij ondersteuning van de GGD en VNN.

Het voortgezet onderwijs en mbo-scholen ondersteunen met het programma Helder op School. Dit kan nog tot en met 2021. We gaan dit actief onder de aandacht brengen bij de scholen. Scholen in het voortgezet onderwijs kunnen zich ieder jaar tussen maart en april inschrijven voor het ondersteuningsaanbod Gezonde School, waarbij ze kans maken op 3.000 euro subsidie en 10 uur ondersteuning vanuit de GGD.

Alcoholvoorlichting vindt plaats op de middelbare scholen en ouders van kinderen uit groep 7 worden door de jeugdgezondheidszorg voorbereid op de groeiende interesse van de jeugd in roken, alcohol en drugs. De jeugdgezondheidszorg gaat kijken hoe zij beter kunnen aansluiten op de behoefte van ouders in deze levensfase.

In het basisonderwijs moet alleen voorlichting worden gegeven aan ouders en niet aan de kinderen. Onderzoek wijst uit dat voorlichting aan kinderen op basisonderwijs de interesse in alcohol en middelen juist aanwakkert. Voorlichting aan jongeren dient daarom pas vanaf het voortgezet onderwijs te worden aangeboden.

- ✓ Insteken op weerbaarheid tegen groepsdruk is niet effectief in de leeftijdsfase 11 tot 15 jaar
- ✓ In de leeftijdsfase 11 tot 15 jaar zijn voorbeeldgedrag, het aanbieden van gezonde alternatieven en het stellen van regels belangrijk
- ✓ Tussen 14 tot 15 jaar is vroeg signalering en tijdige doorverwijzing essentieel, bijvoorbeeld door leerkrachten in het onderwijs. Zij dienen hiervoor geschoold te worden

6.4 PIJLER 4 Signalering, advies en ondersteuning

We blijven de ingeslagen weg volgen zoals beschreven bij 'Wat hebben we gedaan', onder 5.4.

- ✓ VNN blijft trainingen geven aan professionals zodat problematiek rondom alcohol eerder gesignaleerd wordt en casuïstiek eerder opgepakt kan worden door VNN
- ✓ Jongerenwerk blijft optrekken met de jongerenwerkers van VNN om hun kennis op peil te houden en om korte lijnen te houden met VNN
- ✓ Halt is dit jaar meer onder de aandacht gebracht bij de politie en dat zal het aankomende jaar ook nog gebeuren. Doel hiervan is om jongeren onder de 18 jaar die zijn aangehouden met alcohol bij Halt aan te brengen. In Ooststellingwerf blijkt dat de politie dit minder doet dan in andere gemeenten

7. Monitoring

Het Platform Nuchtere Fries voert eens in twee jaar mysteryonderzoeken uit. Hierbij worden jongeren onder de 18 jaar ingezet, om de naleving van de leeftijdsgrens te toetsen. Met het nalevingsonderzoek kan per setting en zelfs per locatie worden bepaald hoe de naleving van de leeftijdsgrens in de praktijk wordt uitgevoerd

De kenmerken van het alcoholgebruik onder jongeren (frequentie, dronkenschap, koopgedrag etc.) wordt door middel van de GGD-gezondheidsmonitor vastgesteld. Deze monitor wordt eens per vier jaar afgenomen. Ter aanvulling op de bovengenoemde onderzoeken raadplegen wij met regelmaat andere bronnen. In eerste instantie zijn dat: politie, jongerenwerk, verslavingszorg en de DHW boa's.

8. Communicatie

Een belangrijk onderdeel van goed preventiebeleid is de communicatie. Aan draagvlak voor beleid kan gewerkt worden. De gemeente is als regisseur van het alcoholbeleid gebaat bij een uitgewerkte communicatiestrategie.

Communicatie draagt bij aan het volgende:

1. Het creëert het nut en de noodzaak van verandering bij alle medewerkers van de verschillende verstrekkers
2. Het biedt de mogelijkheid voor alle medewerkers van alcoholverstrekkers om de verandering en de impact ervan te begrijpen.
3. Het biedt een mogelijkheid om in gesprek te gaan over de structurele veranderingen die nodig zijn, zoals het trainen van collega's.
4. Het houdt medewerkers van hotspots betrokken door hen regelmatig te betrekken en te informeren over het proces en de voortgang.

8.1 Wat gaan we communiceren?

We gaan het lokale beleid uitdragen: De gemeente communiceert richting ondernemers, sportverenigingen, ouders en jongeren over het lokale beleid en de motieven daarachter. Ook gaan we de sociale norm dat niet drinken voor je achttiende jaar heel normaal is.

Uitdragen van de sociale norm:

Het uitdragen van deze norm is een steun in de rug voor ouders en opvoeders. Onder de slogan NIX onder de 18 voert de landelijke overheid komende jaren campagne die bijdraagt aan het versterken van de sociale norm dat niet drinken (en roken) onder de 18 jaar normaal is. Landelijke en lokale campagnes en activiteiten kunnen elkaar versterken in het uitdragen van de norm. Sociale marketing wordt ingezet om goed aan te sluiten bij de belevingswereld van de jongeren.

Handhavingscommunicatie:

Het aankondigen van acties, communicatie op het moment van toezicht en/of het publiceren van de resultaten zorgt ervoor dat niet alleen bij de gecontroleerde alcoholverkooppunten bekend is dat er actief wordt gehandhaafd, maar dat ook de verstrekkers van de niet-gecontroleerde locaties op de hoogte zijn. Op deze manier wordt het effect van de handhaving vergroot (objectieve pakkans versus pakkansbeleving).

9. Financiën

Door de handhavingscommunicatie strategisch in te zetten, wordt het effect vergroot.

8.2 De aandachtspunten

- Check of het helder is wat wordt verwacht en waarom dit zo belangrijk is. Bijvoorbeeld het belang van strikt naleven: wat betekent dit voor de medewerkers?
- Via welke kanalen willen de betrokkenen dat met hen wordt gecommuniceerd? Willen ze bijeenkomsten of is (video)bellen ook voldoende?
- Wat is de gewenste frequentie van overleg en informeren?
- Wat voor informatie willen ze ontvangen?
- Hoe wordt inspraak verzorgd en hoe verloopt het proces van wat er met de inspraak wordt gedaan?

De uitgaven op het gebied van preventie zijn niet allemaal terug te herleiden naar concrete budgetten en uitgaven. Op de verschillende beleidsterreinen en in verschillende werkwijzen is aandacht voor alcoholpreventie (en drugs) onder jongeren. Verschillende budgetten worden daarvoor gebruikt, zoals het budget voor jeugd- en jongerenwerk, GGD Fryslân, de jeugdgezondheidszorg, integrale veiligheid etc.

We hebben de Friese Preventie-aanpak waaronder de Nuchtere Fries ook valt. Voor de lokale uitvoering hiervan komen er rijksmiddelen beschikbaar vanaf 2021. Deze gaan we aanvragen en besteden voor de uitvoering van preventie voor jongeren in brede zin (JOGG etc.), maar met als uitgangspunten ook deze nota. In een plan van aanpak worden keuzes gemaakt met de organisaties welke interventies ingezet gaan worden.

Preventie- en handhavingsplan alcohol en middelen

2021-2024